

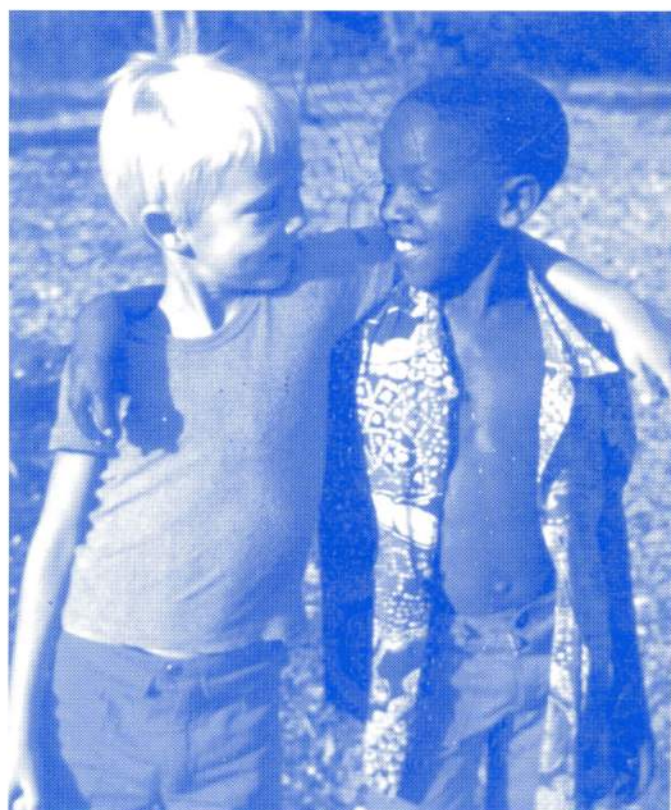

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

September 2001

Nr. 3/62. årgang

Nytt fra WILPF	side 3	Tidene skifter, Kjersti Scheen	side 14
Rasisme, FN-konferanse mot rasisme	side 4	Midtøsten, WILPF legger vekt på de økonomiske årsakene.	side 17
Genova - et vendepunkt?	side 5	Norske FN-soldater i Inferno	side 18
FOKUS, et møtepunkt for spørsmål om kvinner ute i verden	side 7	Sidsels plukk	side 19
Rio + 10, verdenskonferanse 2002	side 10	Maria-Maria, geriljakvinneres vei tilbake	side 20
Kamp mot fattigdom	side 13	Bokanmeldelser	side 21

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Redaksjon: Landsstyret

Trykkeri og sats: Tøyen Trykk A/S, Oslo

Redaksjonen avsluttet: 2001

Leder

Ellen Elster

Årets UNDPs tall var klare i noen varme sommerdager i juli. UNDP er FNs utviklingsprogram. Norge er på topp i velstand og synkende på bistand i forhold til bruttonasjonalprodukt pr innbygger. Norge er også ett av de landene hvor forskjellen mellom rike og fattige har økt mest de siste årene. Forskjellen er større enn i for eksempel Slovakia og Ungarn. Det siste var kanskje det mest overraskende for folk flest.

Hva er det som egentlig skjer? På 1980- og 1990-tallet så vi denne utviklingen i rike vestlige land som USA og England med henholdsvis Ronald Reagan og Margareth Thatcher i lederstolen. De var markedsliberalister de lux. Alt skulle privatiseres og overlates til markedskreftene. For dem som skulle konkurrere (selgerne) og for dem som skulle orientere seg i forhold til hva som ville lønne seg (forbrukerne), ble det et spill om "the survival of the fittest". Til tross for økonomisk oppgang har disse landene flere hushold med lavere inntekter enn tidligere. Millioner av barn lever i fattigdom, går på nedslitte skoler og går til sungs sultne.

Dette er samfunnstrekk som nå har nådd våre breddegrader, og kanskje mer enn det vi egentlig er klar over. Blandingsøkonomi med relativt sterk statlig styring erstattes med markedøkonomi og tilpasses den globale økonomien. Globaliseringen av markedet fører til at problemene i verden blir mer likeartet, det vil si at noen tjener på at andre blir fattigere. Dette skjer i alle land samtidig som forskjellen mellom de rike landene og de fattige vokser.

Nytt av året i UNDP-målingene er landenes prestasjoner på teknologi. Her kommer Norge lenger ned på lista, nummer tolv. Også her viser rapporten at gapet mellom de rike og de fattige landene øker målt i andel av befolkningen. Men problemene er her mer komplekse. For eksempel er India og Brasil

langt framme i den teknologiske utviklingen, men kunnskapen er konsentrert.

UNDP er opptatt av hvordan ny teknologi på alle områder kan tas i bruk for å tjene menneskeheten og foreslår at bønder og bedrifter bør mestre teknologien for å bli konkurransedyktige i et globalt marked. En nyvinning er bioteknologien. UNDP ser også en løsning i større satsing på forskning og utvikling i bioteknologi for å løse matmangelen i verden.

Det er forunderlig at FN organet velger løsninger som gjennom de siste ti til tjue årene har vist seg å skape fattigdomsproblemer. Vi vil påstå at det er ikke primært ressurser og mat som er hovedproblemet, men fordelingen av godene. Bare i Europa dumpes tonnevis av mat for at prisene ikke skal bli for lave.

Om det satses for fullt med bioteknologi, vil det trolig ikke komme de fattige til gode. Den grønne revolusjonen i India på 60-tallet, overføring av teknologi til jordbruk og fiske har vist at det kommer stort sett de rike til gode. Bare noen få fattige har fått ta del i denne utviklingen. Riktignok er teknologien effektiv og gir store resultater her og nå. Men det er ikke plass til alle. Det store flertallet forblir fattige. I tillegg marginaliseres kvinnene ytterligere. Dette er samfunn hvor det å være kvinne har liten verdi. Teknisk utstyr og teknologi er mennenes domener.

UNDP vil satse på kortsiktige løsninger som kan gi resultater i noen få år for så å utarme naturressursene over tid. Det betyr også at en ser bort fra de dagligdagse teknologiske løsningene som vanlige folk har utviklet lokalt for jordbruk, medisiner, industri og energi som alternativer til høyteknologi og bioteknologi, og som er tilpasset de lokale forholdene.

Deadline for nr.4 - 01, 22.10

Nytt fra WILPF

Krishna Ajooha-Patel

Ny internasjonal president i WILPF

For første gang i vår nesten 90 år gamle historie har Womens League for Peace and Freedom (WILPF) nå en president fra sør. Krishna Ahooha-Patel er valgt til internasjonal president for perioden 2001-04. Krishna er av indisk opprinnelse, og bor nå i Geneve. Hun har vært ansatt i FN i 25 år, det meste av tiden i ILO. Under FNs ti-år for kvinner var hun redaktør for ILO-journalen »Women at Work» (Kvinner i Arbeid) – den eneste FN-publikasjon om yrkeskvinner. Hun er gjesteprofessorer ved universiteter i Canada og India..

Krishna har lenge vært aktiv i internasjonale organisasjoner, og kom til WILPF etter å ha vært med på fredstoget fra Helsinki til Beijing i 1995. Nå representerer hun WILPF i flere av FNs organisasjoner i Geneve – også ILO. Hun er også medlem av redaksjonskomiteen i »International Peace Update»

Ny norsk visepresident i WILPF

Liss Schanke fra Norge ble valgt til internasjonal visepresident i WILPF på det internasjonale styremøtet i Geneve i månedsskiftet juli-august. Hun har vært medlem av organisasjonen siden 1995. Hun ble kjent med det internasjonale arbeidet i WILPF gjennom det internasjonale styremøtet i London i 1997 og kongressen i Baltimore i 1998, og har siden vært med i WILPFs internasjonale globaliseringsutvalg.

Liss Schanke er 52 år, bosatt i Bærum og har samboer og en datter på 19 år. Hun har de siste årene arbeidet med internasjonalt utviklingsarbeid, først 2 år for FNs utviklingsprogram, UNDP i Angola 1998-2000, det siste året som rådgiver i Kommunenes Sentralforbund in-nenfor lokalforvaltningsutvikling, en del av en samarbeidsavtale med NORAD.

Hun har tidligere lang erfaring fra norsk offentlig sektor, dels fra offentlig informasjonsarbeid, fra offentlig administrasjon og fra politikk. Hun har vært medlem av en l a n g r e k k e solidaritetsorganisasjoner og samfunnspolitiske organisasjoner, i tillegg til tillitsverv i Sosialistisk Venstreparti hvor hun fortsatt er medlem.

Program for perioden 2001-2004

Felles prioriterte hovedområder for alle seksjoner:

1. Fred og fredskultur
2. Nedrustning av alle typer våpen
3. Økonomisk og sosial rettferdighet og demokratisering av samfunnet
4. Bærekraftig utvikling og menneskelig sikkerhet
5. Rasemessig rettferdighet
6. Frihet og menneskerettigheter
7. Demokratisering av FN

Programmet ble vedtatt på møte i WILPFs internasjonale komite i Genève i juli-august 2001.

Alle de syv prioriterte områdene ses fra et kvinneståsted og med et rase, klasse og likestillingsperspektiv. De ulike prioriterte områdene utgjør en helhet. Områdene er knyttet sammen, og IKFF vil fokusere på forbindelsen mellom de ulike områdene.

Nærmere beskrivelse av programmet kan fåes fra IKFF-kontoret i Oslo.

Rasisme

FN-konferanse mot rasisme

av Guri Tambs-Lyche

«Det er helt nødvendig å lære av fortiden. Uten at tidligere overgrep blir erkjent kan man ikke avskaffe rasismen,», sier **Mary Robinson, FNs høykommissær for**

Under tittelen *Hva er rasisme?* hadde *fred og frihet* en artikkel av Karen Rald i nr 4/5 – 00 i forbindelse med et WILPF-seminar som ble arrangert i Berlin som forberedelse for FNs tredje verdenskonferanse som holdes i Sør-Afrika fra 31.august til 7 september i år. Denne artikkelen tok først og fremst for seg alle de eksempler på grov diskriminering som deltakerne på seminaret fortalte om.

I anledning av FN-møtet vil *fred og frihet* ta opp rasismeproblematikken i dette og neste nummer av bladet. Dette nummeret vil ta opp problemer i forkant av møtet, og neste nummer vil gi en omtale av møtet, og eventuelle resultater.

Hva er rasisme?

Jeg vil begynne med spørsmålet: hva er rasisme? På møtet i Berlin ble det føyet til: fremmedhat og intoleranse, og dette vakte en del kritikk på møtet, øyensynlig ville noen skille disse begrepene. Vi

kjenner alle de som sier: «Jeg er ikke rasist, men.....». Jeg har lyst til å være meget bastant og vedgår at dette er min personlige definisjon av rasisme: **Rasisme er alle ytringer og handlinger som på en eller annen måte nedvurderer andre mennesker.**

Under en slik definisjon kommer alle former for diskriminering, vold, mobbing, det være seg av naboen som ikke faller i din smak fordi han har en annen hudfarge eller grov vold mot grupper av mennesker som er annerledes enn en selv. Dermed dekkes også den form for rasisme som for eksempel invandrergrupper utøver mot hverandre.

Dette siste nevner jeg fordi det har gått en diskusjon i massemedia om hvem som er verst rasistiske, nordmenn eller innvandrere. En slik problemstilling er meningsløs, fordi **all, absolutt all** diskriminering er uakseptabel. Dette betyr ikke at man ikke kan kritisere utslag av en kultur som i seg selv er diskriminerende, som for eksempel kjønnslemlestelse, kvin-ne undertrykking, tvangsgifte osv.

Mange tidsskrifter tar opp rasisme som tema nå under FN-året mot rasisme og like før FN-konferansen. Blant annet tar *APPELL*, Norsk Folkehjelps tidsskrift, opp spørsmålet i nr 2 for i år. I lederen sies det bl.a.: «De som mener at vi er bedre enn andre når det gjelder rasistiske holdninger, har en manglende

forståelse av vår egen samtid. Rasisme er et middel for undertrykking som tilpasses tid og sted. Det finnes bare en rasisme, men den antar nye former, alt etter hva den skal brukes til. Dette betyr at rasisme er et flerkulturelt fenomen. Selvfølgelig finner du rasisme i andre land enn Norge. Selvfølgelig finner du rasisme mellom etniske minoriteter i Norge. Den rasismen vi så i Nazi-Tyskland og i Sør-Afrika er ikke død, den har bare tilpasset seg vårt samfunn og vår tid. Spørsmålet er om vi klarer å gjenkjenne den, eller om vi er mest opptatt av å bortforklare den.» – Min definisjon av rasisme dekkes veldig godt av dette sitatet.

Også FN-Sambandets tidsskrift *brennpunkt FN* nr2 2001 tar opp dette spørsmålet og har bl.a. et intervju med høykommissær for menneskerettigheter Mary Robinson om den kommende rasismekonferansen.

Trenger vi en verdenskonferanse nå, og hva vil praktisk komme ut av en slik konferanse?

Verdenskonferansen mot rasisme er nødvendig fordi rasismen er roten til svært mange av dagens voldelige konflikter og tildet siste århundrets verste overgrep mot menneskeheten. Det delirium som rasisme har skapt, fra slaveri til Holocaust til apartheid til etnisk rensning, har satt dype spor i ofrene. Denne skammen lever fortsatt i ulike former. Det er på tide å konfrontere disse og ta drastiske skritt for å fjerne

dem.

FN har satt kampen mot rasisme meget høyt på dagsorden helt fra starten. Håpet om at erfaringene fra Holocaust skulle fjerne slike forferdelige overgrep for all ettertid er ikke oppfylt. Vi må ta vare på anledningen og gjøre konferansen til en drivkraft i menneske-rettighetsarbeidet for ti-årene som kommer.

Resultatet av Durban-konferansen vil bli en erklæring og en handlingsplan som

danner standard for hvordan man skal sikre full anerkjennelse av menneskeverdet, samt respekt for de universielle menneskerettighetene.

Så langt Mary Robinson.

Men hun har tydeligvis litt av en jobb nettopp fordi de som skulle erkjenne sin skyld, ikke vil det. USA truer med å trekke seg fra konferansen hvis de arabiske land stempler Israel som rasistisk. Hun mener at

konferansen ikke vil oppnå noe hvis slike konkrete spørsmål blir satt på dagsorden. Sør-Afrika har innrømmet sin skyld når det gjelder Apartheid. Jeg er nok noe i tvil om hva denne konferansen kan oppnå, om man ikke kan ta opp konflikten i Midt-Østen. Etter min mening gir ikke Holocaust israelerne rett til å drive rasepolitikk mot et annet folk. Okkupasjon og undertrykkelse er rasisme. Men jeg forstår Mary Robinsons diplomati for å redde konferansen □

Genova - Et vendepunkt?

En annen fortelling

Av Bjørg Berg

Tirsdag 17 juli landet vi tre, Bjørg Hauer, Britt Wilhelmsen og jeg fra SLUG Vestfold (Slett U-landgjelda) i Genova. Vi ville være ute i god tid til G8 demonstrasjonene. De øvrige 12 fra Norge skulle komme dagen etter. Vakre Genova møtte oss med blomstrende oleander og hibiscus, en kontrast til de senere hestlige hendelsene.

Torsdag 19. var viet migrasjon og ble et verdig og sterkt rop om rettferdighet for flykninger og innvandrere. »Ingen mennesker er illegitime», var et av slagordene vi merket oss. Om lag 30 000 ble sagt å delta i denne markeringen.

Hele uken bød det alternative toppmøtet »Genova Sosiale Forum» på blant annet en rekke interessante foredrag.

Dagen før vi skulle i ilden, startet urolighetene med et mangfold av uryddige demonstrasjoner. Det hele var kaotisk fikk vi høre. «Krigen» begynte. Vi dro ut til kirken,

San Antonio, der vår marsj skulle starte dagen etter. Ved en spesiell seremoni ble altertavlen erstattet med Campecino-Kristus fra Chile hengende på et kors av spade og greip. Kirken var et senter for bønn og faste fra fredag den 19. klokka 9.00 til lørdag klokka 20.00. Bønnene representerte et rop fra de fattige og undertrykte for å utfordre vår livsstil, for ettergivelse av gjelden, avskaffelse av strukturprogrammene og innføring av økonomiske reformer. Vi ble fortalt at liknende markeringer fant sted samtidig over hele verden. Fasten skulle blant annet markere en sterk og klar avstandtaking overfor de »store» som hvis de vil, kan avskaffe sult, fattigdom og utbytting, men ikke gjør det fordi profitt er deres største verdi.

Det gjorde også sterkt inntrykk da tre muslimske ledere entret kirken for å fortelle om

muslimsk meditasjon, tilkjennegi sin solidaritet og uttrykke at alle, uansett tro, nå må stå sammen for en bedre verden. Også Bahai hadde et innslag om rettferdighet. Et manifest fra »Den interreligiøse koalisasjon for økonomisk rettferdighet for de fattige» ble sendt den italienske statsministeren.

Om kvelden ville vi tilbake til vårt ungdomsherberge og begynte å gå mot byen, men etter hvert som vi oppdaget ødeleggelsene, smadrede busskur og veltede søppelcontainere som var tent fyr på, skjønte vi at det ikke var tilrådelig å gå videre. Vi gikk da tilbake til kirken. Der fikk vi skyss med en hyggelig prest som kjørte oss ad diverse omveier til vårt tilholdssted. «Aldri har jeg opplevd min by så øde», sa han.

Dagen etter var det meste av offentlige kommunikasjoner innstilt eller omdirigert, så vi ga oss på vandring. Overalt møtte

vi hjelpsomme mennesker som gjerne gikk med lange veier for å sikre seg at vi ikke rotet oss bort. Genovesernes i møte-kommenhet var helt rørende. På plassen foran kirken var det lagt ut et kjempemessig laken sydd sammen av mange små laken, et symbol på alle de fattige som har dødd av aids fordi de ikke har hatt råd til helsestell og medisiner.

Da tiden nærmet seg ble vi advart mot å gå på grunn av rykter om alvorlige uroligheter, og heller delta i en stille markering ved kirken. Vårt inntrykk var at de fleste valgte å gå. Et hav av mennesker satte seg i bevegelse. Forrest i vår avdeling var syklistene og

sammen og ikke begynne å løpe. Hva ville skje hvis noen hadde fått panikk i en menneskemengde på mer enn hundretusen? Endelig nådde vi bestemmelsesstedet og sank sammen foran en inngangsdør. De som skulle inn og ut av huset ba om unnskyldning!

Slik jeg ser det er det flere ting ved det som gikk for seg i Genova som kan peke mot et vendepunkt:

- ❖ Vanlige menneskers forståelse av hva saken gjelder, at man synes å skille klart mellom fredsfolk og rebeller.
- ❖ Religionene synes å samle seg mer og mer for rettferdighet og fred.

rickshawene som kom helt fra Skottland via alpene. Den italienske arbeiderbevegelsen var sterkt representert med sine gule hjelmer og røde flagg. Menneskehavet beveget seg mot sentrum. Svart røyk steg tilværs. Helikopterens infernalske surr var der hele tiden. Heten var intens, mens fra boligblokkene ble det sprøytet svalende vann. Så fikk vi smake tåregassen. Det stakk i halsen og sved i øynene. Vi kunne ikke se. Kaos truet. Vi følte oss temmelig hjelpeløse. Vi ble innstendig oppfordret til å holde oss rolige, holde

- ❖ Den italienske arbeiderbevegelsens engasjement for global solidaritet som kan gi smitteeffekt.
- ❖ Mønstret for politiets overgrep fra Seattle til Genova er blitt tydelig, slik at det kan bli lettere å få bukt med politivolden.
- ❖ Motstanden mot den destruktive økonomiske globaliseringen vil fortsette og øke i styrke og omfang, om enn formene for protest kan endre seg. Ingen bør være i tvil om det.

□

Lærling søkes!

Har du lyst til å lære å lage *fred og frihet*? Jeg som gjør det nå, synes det er veldig morsomt, men jeg er egentlig svært gammel, og det er bare et spørsmål om tid før jeg må gi opp. Men jeg lærer gjerne bort det jeg kan. Det er ikke særlig vanskelig.

Det jeg gjør, er å sette inn de tekstene jeg får fra redaksjons-komiteen på sider i et system som kalles Microsoft Publisher. Jeg får tekstene på kassetter som jeg setter rett inn. Litt av vitsen ved jobben er å utforme sidene slik at de tar seg godt ut, det kalles lay out.

Du bør ha tilgang til en vanlig PC med Microsoft Word, og du må ha litt øvelse i å bruke den. Det du ellers trenger vil kontoret skaffe deg.

Du bør bo i Oslo, eller i nærmeste omegn, fordi du bør være med på redaksjonskomiteens møter.

Er det noen som har lyst til dette? Henvend deg til kontoret i såfall.

Guri Tambs-Lyche

OBS!

Først vil jeg beklage at det i forrige nummer av bladet var falt ut et veldig viktig ord i en overskrift: «Forfulgte kvinner har rett til **asyl**». Ordet asyl var falt ut. Hvordan det har skjedd, vet jeg ikke, men jeg vet hva jeg skal gjøre for å unngå det igjen, så da så.

Så vil man se at landslederen ikke er med denne gangen, i stedet har vi tatt inn noe av det nye som er skjedd internasjonalt. Vi synes at det er veldig viktig.

GTL

En møteplass for spørsmål om kvinner ute i verden

av Ellen Elster

Bjørg Skotnes

Bjørg Skotnes ble ansatt som daglig leder for FOKUS i september 2000. Utfordringer og spenning er det ikke få av ved både å være vaktbikkje og rådgiver overfor myndighetene. Men FOKUS skal også ivareta et mangfold av organisasjoners interesser. - FOKUS blir det organisasjonene gjør det til med sine innspill, forslag og kunnskaper som de bidrar med, sier Bjørg Skotnes i dette intervjuet med *fred & frihet*.

- Hvem er du, Bjørg Skotnes?

- Jeg har tidligere arbeidet i NORAD, på Kvinneuniversitetet Nord og i Barne- og familiedepartementet med likestillings-spørsmål. Jeg har utdanning som cand. polit med utvik-lingsspørsmål som fagområde. Så denne stillingen er som plommen i egget for meg hvor jeg kan bruke alt jeg

har av utdanning og erfaring i en kombinasjon med organisasjonsarbeid og byråkrati.

Dobbelte roller og balanse-gang

- Vi forholder oss til de politiske myndighetene på ulik vis, som vaktbikkje og tillater oss å ha spissa budskap og som rådgiver hvor vi er mer avveid i det vi sier. Vi mottar midler fra NORAD for å bidra til god forvaltning av prosjekter. Derfor har vi en dobbeltrolle i forholdet vårt til myndighetene.

- Er det et problem for FOKUS?

- Vi må jo finne vår egen rolle. Hadde vi vært en ren kvinneorganisasjon, kunne vi ha vært mer tydelige og kritiske. Vi må jo også ta hensyn til våre medlemsorganisasjoner som representerer et mangfold.

- Hvordan klarer dere å balansere dette mangfoldet av organisasjoner?

- Jeg er glad for dette mangfoldet. Det representerer store forskjeller og ulik kunnskap. Noen har store krav til å gjøre FOKUS mer synlig, mens andre mener at det er organisasjonene som skal være synlige og markerte, mens FOKUS skal ha rollen til å bidra med dette. Organisasjonene har også ulike tilnærminger til det meste og med ulike forventninger om

hva vi skal være. Det er store og små organisasjoner, og det er ikke fritt for at enkelte synes vi er veldig byråkratiske. Men organisasjonene utfyller hverandre.

- FOKUS handler mye om norske organisasjoner som er opptatt av kvinnespørsmål ute i verden. Da blir uenigheten ikke så stor.

Vi diskuterer de store linjene, bortsett fra noen enkelte unntak som abort- og reproduksjonsspørsmål hvor en kanskje drar med seg de hjemlige konfliktene. FOKUS arbeider innenfor rammene av FNs handlingsplan fra Beijing og kvinnekonvensjonen.

- Generelt har jeg lyst til å si at samarbeidet mellom organisasjonene gjennom FOKUS, har ført til at de har blitt kjent med hverandre, og flere har måttet ta et oppgjør med sine fordommer om de andre.

Kvinneperspektiv på den økonomiske globaliseringen

- Hvilke utfordringer ser du FOKUS står overfor?

- Da vil jeg særlig nevne kvinner og økonomi og globalisering. Vi må bli flinkere til å se kvinneperspektivet i de diskusjonene og aktivitetene som nå skjer, for eksempel hva er kvinneperspektivet i ATTAC. Det er ikke det at vi ikke vet noe. Vi vet intuitivt at den økonomiske globalisering får

konsekvenser for kvinners liv. Men vi bør bli flinkere i analysene og bidra med kunnskap til medlemsorganisasjonene. Kvinner må forholde seg til økonomi i sitt daglige liv, og de vet mye om økonomi. Utfordringen er å få kvinneorganisasjonene til å videreutvikle denne kunnskapen. Det ville være fint om organisasjonene kunne bli dyktige på området slik at de kan innvirke med kvinneperspektivet og påvirke fra sine respektive ståsted. FOKUS arbeider nå med en utviklings-pakke om globalisering som kan være til hjelp for organisasjonene.

- Men kan FOKUS synliggjøre seg i debatten?

- Her er vi inne på spenningsfeltet igjen om hva FO-KUS skal være. Av og til blir vi spurt om å mene noe, og da uttaler vi oss som oftest. Men dette kan endre seg over tid avhengig av hva styret og organisasjonene mener om dette. Vi skal jo slett ikke overta for organisasjonene. Vi forsøker å ha et kritisk blikk på myndighetenes politikk og fremme kvinneperspektivet. De norske myndighetene kan helt klart bli mye flinkere til å fremme kjønnsforståelse i internasjonale fora.

Kvinner med i konfliktløsning - et stort udokumentert område

- Hvilke andre temaer er dere opptatt av?

- HIV/AIDS er et stadig tilbakevendende spørsmål. Så har vi dette med væpna konflikter rundt om i verden og vold mot kvinner. Norsk deltakelse i Sikkerhetsrådet er jo en utfordring i forholdet til konflikter. Vi får som regel presentert kvinner som ofre. Men svært ofte framtrer de

også som konflikt-løser, et bilde som vises i mindre grad.

Raymond Johansen, statssekretær i Utenriksdepartementet, om dokumentasjon om kvinner og fredsbevarende arbeid:

"Når det gjelder spørsmålet om et prosjekt for å samle den kunnskap som kvinner innehar på ulike nivå om fredsarbeid, må jeg først si at dette er en erfaringsbakgrunn som er viktig å kunne dokumentere bedre. Det er en stor og omfattende oppgave som jeg ikke er den rette til å vurdere hvordan man best kunne gripe fatt i. Egentlig er det vel noe av dette vi prøver å få til gjennom noen av de prosjektene som vi allerede støtter. Et spørsmål som kanskje kan stilles, er om en så omfattende sak nettopp bør gis en tematisk eller sektorvis tilnærming."

Sitatet er hentet fra *Kvinner Sammen* 1/2001.

Vi ønsker oss et nærmere samarbeid om dette. Her er IKFF aktivt med og bidrar med sin kompetanse på området. Dette er et ypperlig eksempel på hvordan vi kan bruke enkelte medlemsorganisasjoner på spesielle områder. Og noen ganger kan det være nyttig å ha tilgang til det internasjonale nettverket som de enkelte organisasjonene er en del av. Intervju med WILPFs president Bruna Nota i *Kvinner Sammen* er en måte å gjøre kjent en av våre organisasjoner for de andre. Tilsvarende har vi for eksempel benyttet oss av den kunnskapen Kriesenteret sitter inne med når det gjelder privatisert vold og Kvinnefronten når det gjelder kjønnslemlestelse.

- Hvordan ser du på forholdet mellom kvinner og krig/fred/militarisme og utvikling/miljø?

- Jeg har allerede nevnt det at Norge er med i Sikkerhetsrådet. FOKUS deltar også gjennom NGO-forumet om menneskerettigheter. Vi hadde et intervju med Raymond Johansen i *Kvinner Sammen*. Da benyttet vi IKFFs kompetanse om hva vi burde fokusere på. Nå må jeg jo si at han var temmelig rund i sine formuleringer. FOKUS vil følge med i Norges rolle i Sikkerhetsrådet for at kvinneperspektivet ivaretas.

- Væpna konflikter er et annet eksempel. Afrika er et område hvor dette får store konsekvenser for kvinner. Det ville være fint å kunne synliggjøre mer om kvinners tanker rundt sikkerhet og fred og bruke det mer aktivt på en bærekraftig måte. Dette er et område hvor kvinner har mye

erfaringer og kunnskap, noe som også roses i festtaler. Men det er nå alltid menn som blir spurt når det gjelder deltakelse i forhandlinger og konfliktløsning.

- Hva om FOKUS kunne stå i spissen for å samle inn eller dokumentere den kompetansen og kunnskapen som finnes om kvinners deltakelse og

erfaringer med dette?

- Vi har faktisk tatt det opp med UD, men vi fikk ikke noen konkrete løfter der. Det er et stort udokumentert område. Jeg har lyst til å kaste problemstillingen tilbake til IKFF. Dere kunne jo søke om midler for å få til en dokumentasjon på dette temaet og bidra med kompetansen inn

i FOKUS-miljøet. Dette kan også få betydning for IKFFs videre rekruttering. Det handler om å være på banen og synliggjøre arbeidet og hvordan gjøre arbeidet mer "moderne" og aktuelt.

Organisasjonene må bidra med sin kunnskap

- I hvilken grad er styret opptatt av disse spørsmålene?

- Det har ikke vært så mye diskusjon der. Oftest er det hjemmevolden mer enn den strukturelle volden som væpna konflikter er en del av, som diskuteres. Kanskje vil det komme med tida. Jeg opplever at situasjonen på Balkan har satt disse spørsmålene mer på dagsordenen, og at overgrep mot kvinner er blitt anerkjent som krigsforbrytelse. Det er en utfordring å se at vold mot kvinner kommer i mange "innpakninger". Det at Mari Holmboe Ruge deltar på styremøtene som vara, er viktig.

- Det handler om å tenke helhet hvor også fredsperspektivet er en del av det. Men det blir gjerne slik at det en brenner for, er det som må synliggjøres. Det å være i samme hus slik IKFF og FOKUS er, betyr mye. Men det er også viktig at den enkelte organisasjonen bidrar med kunnskapen sjøl. Vi trenger hjelp fra organisasjonene til å se sammenhenger, vise hvordan ting er viktig og hvordan vi best kan jobbe med det. FOKUS blir det som organisasjonene gjør det til, hvilke innspill og forslag de har, hvordan de bidrar i diskusjonene osv. Det er dere som er ekspertene på deres områder, avslutter daglig leder i FOKUS Bjørg Skotnes.

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål

* er et samarbeidsorgan for 58 tilsluttede kvinneorganisasjoner i Norge

* er et kompetansesenter i internasjonale kvinnespørsmål

* bidrar til å styrke samarbeidet mellom kvinneorganisasjoner i Norge i deres internasjonale engasjement

* medvirker til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon gjennom internasjonalt prosjektsamarbeid og kunnskapsutveksling

* gir gjennom informasjonsvirksomhet økt kunnskap om kvinners situasjon og rolle i et globalt perspektiv

Aktivieter

* koordinerer kvinneorganisasjonenes prosjekt-samarbeid i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Øst-Europa, til sammen 35 prosjekter

* forvalter støtte til kvinneorganisasjoners informasjonstiltak

* organiserer seminarer og konferanser

* arbeider aktivt overfor myndigheter og organisasjoner for å sikre at kvinners rettigheter ivaretas

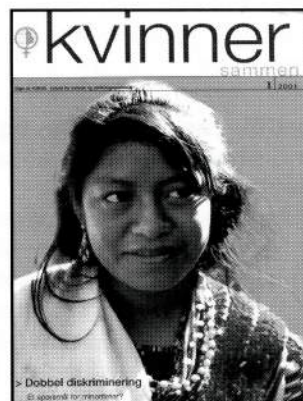
* koordinerer forberedelser til internasjonale konferanser og driver et aktivt nettverksarbeid nasjonalt og internasjonalt

Publikasjoner (gratis)

* KVINNER SAMMEN, kvartalsmagasin

* FOKUSnytt, månedlig nyhetsbrev

FOKUS, Storgt 11, 0155 Oslo
tlf 23 01 03 00 / fax 23 01 03 01
e-post fokus@fokuskvinner.no
www.fokuskvinner.no

Rio + 10

Verdenskonferanse i 2002

FN-toppmøte om bærekraftig utvikling

I 2002 er det ti år siden FN avholdt sin store, konferanse om miljø og utvikling, kjent som UNCED eller Rio-konferansen. I 1992 kom deltagere fra 178 nasjoner til Rio i Brasil for å finne veier til en bærekraftig utvikling. Delegationene var enige om at det er nær sammenheng mellom miljøhensyn og utvikling, og at prinsippet om føre var må gjelde når det er fare for store eller uopprettelige miljøødeleggelser. Rio-konferansen vakte store forventninger. Men til tross for framskritt på visse områder er de fundamentale utfordringene knyttet til bærekraftig utvikling like aktuelle i dag.

FN har vedtatt å arrangere en oppfølgingskonferanse i Johannesburg i Sør Afrika i september 2002. Toppmøte, som har fått navnet «World Summit on Sustainable Development» (WSSD), skal fokusere på gjennomføringen av Agenda 21 - hva som er oppnådd og behov for fornyet innsats. Toppmøtet skal munne ut i politiske forpliktelser og støtte for bærekraftig utvikling i overensstemmelse med prinsippet om felles, men differensiert ansvar.

Veien til Rio

I løpet av de siste tyve årene er folk blitt stadig mere klar over at vi hverken kan ha sunne samfunn eller en sunn økonomi når verden er full av fattigdom og miljøødeleggelse. Den økonomiske utviklingen kan ikke stoppes, men den må endre kurs slik at den blir mindre ødeleggende for miljøet. Utfordringen i 1990-årene var å få til praktisk politikk og skape bærekraftig utvikling og livsstil.

En veiviser til en bærekraftig utvikling har blitt utformet gjennom Agenda 21. Dette dokumentet er en guide til det neste århundre, for politisk ledelse såvel som for næringslivet og enkeltmennesker. Agenda 21 ble forhandlet fram under Rio-konferansen.

Grunnlaget for Rio-konferansen ble lagt i 1972, da 113 land møttes til den første miljøkonferansen i Stockholm. I 1983 nedsatte FN Verdenskommisjonen for miljø og utvikling under ledelse av Gro Harlem Brundtland. Fire år senere kom rapporten "Vår felles framtid" som et sluttokument fra kommisjonen. Rapporten slo klart fast at vår levemåte, forbruksmønster og forretningspraksis måtte endres, hvis ikke ville resultatet bli enorme menneskelige lidelser og miljømessige ødeleggelser.

Kommisjonen slo fast at den globale økonomien må møte folks behov og legitime ønsker. Økonomisk vekst er nødt til å foregå innenfor planetens økologiske rammer. Kommisjonen etterspurte en "ny tidsalder basert på miljømessig sunn økonomisk utvikling". Den sa at menneskelheten har muligheten til å gjøre utviklingen bærekraftig - det vil si å sørge for at utviklingen møter den nåværende generasjons behov uten å frata framtidige generasjoner muligheten til å få dekket sine behov.

ForUM for Utvikling og Miljø med strategi mot Johannesburg 2002

Verdenstoppmøtet gir en unik mulighet som ForUM, medlemsorganisasjonene og andre kan bruke til fornyet fokus på bærekraftig utvikling og kampen mot fattigdom og ødeleggelse av kloden. FN har oppfordret til at det nedsettes

nasjonale forberedelseskomiteer som blant annet bør motivere til folkelig engasjement og deltakelse.

ForUMs årsmøte vedtok enstemmig et strategidokument om at arbeidet fram mot Verdenstoppmøtet i Johannesburg skal være sentralt i ForUM's arbeid de kommende to årene. Dokumentet angir mål, målgrupper, arenaer og de tema som ForUM vil prioritere. Det blir i tida framover tatt kontakt med organisasjonene for å etablere temagrupper som skal arbeide med de ulike hovedtemaene.

Prioriterte temaer er som følger:

- * Strukturelle årsaker til fattigdommen og miljøproblemene.
- * Hva slags strukturelle endringer er nødvendig.
- * Institusjonelle spørsmål, spesielt reformer og endringer av internasjonale institusjonelle strukturer.

Sektortemaer som kan belyse de ovennevnte temaene er:

- Bærekraftig produksjon og forbruk
- Finansiering av utvikling
- Energi og klima
- Vann
- Matsikkerhet og jordreform
- Helse, med vekt på Aids
- Fred/militarisme

ForUMs mål med FNs toppmøtet

ForUMs mål med Verdenstoppmøtet er å bidra til størst mulig folkelig engasjement for utviklings- og miljøspørsmål, samt å målbære standpunkter overfor norske og internasjonale aktører. Dette krever at ForUM utarbeider detaljerte forslag. Målene er som følger:

* ForUM vil arbeide for at det oppnås konkrete politiske resultater for bærekraftig utvikling og implementering av Agenda 21 med spesiell vekt på de temaene som organisasjonene prioriterer.

Fredsgrupper har så langt gjennomført et litteratursøk og kartlegging av materiale om militærproduksjon og forbruk og konsekvenser for miljø og utvikling. Ane Schjolden: "Military Production and Consumption: The Consequences for sustainable development".

- gjennomført et dagers fakta- og lobbyseminar: "Military production and consumption-consequences for environment and development" for deltakere fra det internasjonale NGO-miljøet. Seminarer bygget på Ane Schjoldens utredning og hadde innledere fra SIPRI, Stockholm, stiftelsen Ecology, Berlin, og fra NGO Caucus on Sustainable Production and Consumption, New York.

- utarbeidet et policy-notat etter seminarer.

- spredt notatet til NGO-miljøer i Norge og utlandet via nett, på UNEPs generalforsamling i vinter, under CSD 9 i april/mai, og på konferansen om de minst utviklede land i Brussel i mai, hvor fredsgruppera var representert.

Svein Hjeltnand fra fredsgruppa har deltatt på disse konferansene. Han sier til ForUMs hjemmesider at dette har vært vellykket. Målet var å knytte kontakter med representantene for de mange NGOene og formidle innholdet av policy-dokumentet. Han fikk til og med levert et eksemplar direkte til FNs generalsekretær Kofi Annan.

- Vårt ønske var å få inn sterkere formuleringer i NGOnes forslag som gjaldt fred, fordi den offisielle freds teksten var for svak formulert. Vi var derfor opptatt av at det skulle komme forslag til endring i denne teksten. Vårt poeng er jo nettopp at fred er en basis og en forutsetning for at utvikling skal kunne skje. For å nå fram med dette budskapet til myndighetene er det nødvendig med en sterk støtte fra NGOnes side, forteller han.

I policydokumentet foreslås det at ForUM reiser spørsmål om miljø-tær produksjon og forbruk overfor nasjonale og internasjonale institusjoner. Det er viktig at de ansvarlige institusjonene tar spørsmålene i de fora det hører

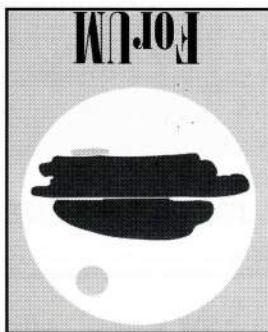
Visse sider av spørsmålet om fred og sikkerhet har direkte sammenheng med og er helt sentrale for begrepet bærekraftig utvikling." Dette står å lese i Brundtlandrapporten *Vår felles framtid* (Kap 11 "Fred, sikkerhet, utvikling og miljøet" 1987). Fred var også et tema i Rio-dokumentet. Siden dokumentet ble presentert, for snart 10 år siden, er fred som forutsetning for miljø og utvikling, blitt glemt. Fredsgrupper i ForUM satser med et stort engasjement på å få dette temaet tilbake på dagsorden igjen.

Hva sier Rio-erklæringen om fred og militarisme:

§ 24: Krigføring er uatskillelig ødeleggende for bærekraftig utvikling. Statene skal derfor respektere internasjonale lover som sørger for beskyttelse av miljøet under væpnede konflikter og skal samarbeide om dets framtidige utvikling.

§ 25: Fred, utvikling og miljøbeskyttelse er gjensidig avhengige og udelelige størrelser.

§ 26: Statene skal løse alle miljøkonflikter med fredelige midler og med egnede midler i henhold til FNs Charter.

ForUM for Utvikling og Miljø er

- et nettverk av mer enn 60 norske organisasjoner.

- en fortsettelse av Felleskampanjen for utvikling og miljø som ble opprettet i 1987 i forbindelse med arbeidet knyttet til "Brundtlandskommisjonen" som lå til grunn for verdensstoppmøtet om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992.

ForUMs virksomhetside er å

* være et handlingsrettet fellesskap for bærekraftig utvikling. ForUM skal skape forpliktende samarbeid mellom organisasjonene, og utvikle kontakten mellom nasjonale og internasjonale organisasjoner.

* arbeide for å fremme solidaritet over landegrensene, folkelig medvirkning, fred og rettferdighet. Spesielt skal ForUM arbeide med informasjon om og opptøying av UNCED-prosessen, som nå går mot en viktig milepæl i Johannesburg i 2002.

* gi Verdensstoppmøtet høyeste prioritet. ForUM vil, sammen med alle gode krefter, arbeide for et vellykket Verdensstoppmøte.

* I dette ligger økt nasjonal, regional og internasjonal innsats for bærekraftig utvikling på myndighetsnivå, i det sivile samfunn og på grasrotplan. Dette krever politisk vilje og bredt folkelig engasjement, og er derfor en stor utfordring for ForUM som fellesskap, for organisasjonene enkeltvis og for hver og en av oss.

Fred og militarisme tilbake på

dagsorden

"Blant all farer som truer miljøet, er muligheten for atomkrig eller en masseødeleggelsesvåpen blir tatt i bruk, uten tvil den alvorligste.

* ForUM vil bidra til dette gjennom å skape størst mulig folkelig engasjement for utviklings- og miljøspørsmål, og ved å målbare ForUMs standpunkter overfor norske og internasjonale aktører.

* ForUM vil også arbeide for en kritisk debatt om bærekraftig utvikling og innholdet i Agenda 21, med vekt på å belyse strukturelle og globale forutsetninger for bærekraftig og rettferdig utvikling.

For ForUM vil det være viktig å peke på Norges tradisjonelle rolle som miljønasjon, som aktiv deltaker på den internasjonale politiske arena og som oljenasjon. Vi bør gå inn for at Norge blir et foregangsland også i forhold til Verdensstoppmøtet, og at Norge er villig til å fremme radikale forslag både med hensyn til tema og innhold - tema som også forplikter nasjonalt.

hjemme i, når spørsmål om bærekraftig produksjon og forbruk, energi produksjon og forbruk, klimaproblemer og finansiering av utvikling skal diskuteres. Generelt blir ikke den militære sektoren holdt ansvarlig for sitt bruk av verdens ressurser eller for ødeleggelsene som påføres

menneskenes liv og deres livsgrunnlag verken under krig eller under forberedelser til krig.

Teksten er delvis hentet fra ForUMs hjemmesider, redigert og skrevet av Ellen Elster. Adr. til hjemmes.: www.forumfor.no

Noen fakta om militær produksjon og forbruk

- * Militære utgifter i 1999: 781 milliarder dollar.
- * Militær forskning og utvikling: 58 milliarder dollar i året.
- * Krig og voldelige konflikter i perioden 1990 - 1995 har forårsaket mer enn 5 millioner døde hvorav 3/4 er sivile og 1 million er barn.
- * Utallige landminer befinner seg fortsatt i jorda og fører til at jordbruk og annen normal aktivitet er umulig i mange år etter en avsluttet konflikt. I 98 land som har et mineproblem, blir hvert eneste år mange tusener drept eller funksjonshemmet. De fleste er kvinner og barn. Bare en mindre andel av de antatte 100 millioner landminene i 1996 er blitt ødelagt.
- * Utarmet uran som ble benyttet i Gulf-krigen og i Kosovo, har forårsaket alvorlige helseproblemer blant den sivile befolkningen og blant militært personell.
- * Våpenhandel og handel med annet militært utstyr er i praksis uten kontroll av internasjonale myndigheter eller institusjoner.
- * Verdens militære systemer med sine avanserte våpen er i stand til å ødelegge menneskeheten og grunnlaget for alt liv på jorda. Atomvåpen er en særlig trussel i denne sammenhengen.

Dette er hentet fra ForUMs fredsgruppes policy-dokument og Rapporten "Military Production and Consumption: The Consequences for Sustainable Development", av Ane Schjolden, ForUM august 2000. Den kan skaffes fra IKFF eller ForUM.

Ny regnskapsfører/kasserer

Vår regnskapsfører/kasserer de siste 2 årene, Eli Hindenes, satser på videreutdanning kommende skoleår og har sagt fra at hun ikke kan fortsette med sitt arbeid for oss. Det beklager vi fordi hun var en grei og likandes samarbeidspartner, og fordi så flinke regnskapsførere ikke vokser på trær.

Sist vi gikk ut i bladet og ba om hjelp, var vi altså så heldige å få Eli. Derfor prøver vi igjen:

Er det en av våre medlemmer som er regnskapskyndig - og gjerne også kan holde

landsstyret løpende underrettet om økonomien - som vil påta seg dette viktige (og dessverre ubetalte) arbeidet, hører vi gjerne fra deg. Det er ganske nødvendig at du har adgang til og kan bruke et regnskapsprogram på datamaskin. Bor du i Oslo eller omegn kan du bruke kontorets datamaskin. For utenbysboende betaler vi en reise i året til Oslo, og ellers kan jevnlig regnskapsoversikter og kommentarer sendes pr E-post telefax eller telefon.

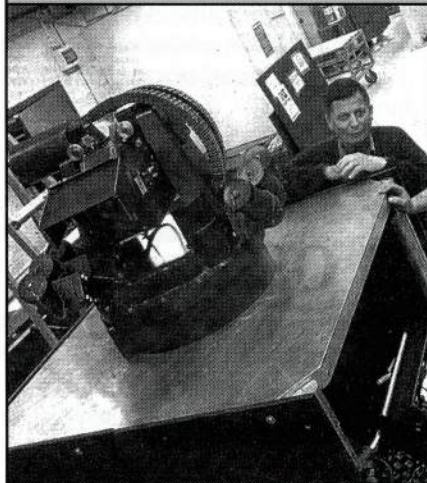
Er du interessert så henvend deg til kontoret.

Avansert våpenteknologi

Vinghøgs mekaniske verksted heter et lite firma på Nøtterøy. Det eies til 68 % av Geir Vinghøg og 32 prosent av de ansatte. Der er 30 ansatte. Noen av disse er glupe karer, for de har konstruert en avansert våpenplattform, som de har oppnådd kjempesuksess med. USA Army satser 2 milliarder kroner på prosjektet.

Nå har Kongsberg Våpenfabrikk overtatt prosjektet, men Vinghøgs vil tjene på det i fremtiden, og bli underleverandør. Vi har altså folk med usedvanlige kunnskaper i Norge og så brukes de til å konstruere våpen! I et innlegg i Tønsberg blad skriver Bjørg Berg: »Man hevder at nettopp sikkerheten er viktig for alle som anskaffer slikt utstyr. Men hva med sikkerheten til sivilbefolkningen» spør hun. »Over 90 % av krigsofrene er sivile nå, ifølge FN-rapporten om virkningene av væpnede konflikter. Er det ikke på tide at det legges om fra krigs- til sivil produksjon». Vi slutter oss helhjertet til dette synspunktet, og synes det er en skam at våre skarpeste hjerner brukes til å fremstille avansert våpenteknologi.

GTL

Vidunderet. Eieren Geir Vinghøg bak

Kamp mot fattigdom og for en bærekraftig utvikling i et fredsperspektiv

Av Ellen Elster

FORUM har valgt "Kamp mot fattigdom og for bærekraftig utvikling som hovedtema i sin handlingsplan mot toppmøtet i Johannesburg i 2002. I dette valget ligger en erkjennelse av at det er umulig å få til en bærekraftig utvikling uten å bekjempe fattigdommen. Også Rio-erklæringen slår dette fast: "Alle stater og folk skal samarbeide om den grunnleggende oppgaven det er å utrydde fattigdommen, som et ufravikelig krav for bærekraftig utvikling, for å redusere forskjellene i levestandard og bedre kunne dekke behovene til flertallet av verdens folk." (Prinsipp 5)

ForUM er blant annet opptatt av å se på de strukturelle årsakene til fattigdom og miljøproblemer og hva slags strukturelle endringer som er nødvendig. ForUM ønsker å åpne for debatt om årsakene. Og det kan trenge. Den siste rapporten fra UNDP viser at gapet mellom fattige og rike i de enkelte landene og mellom de rike og fattige landene blir større. Grupper fattige øker ikke bare i fattige land, men også i rike land.

Aksel Nærstad stiller seg sterkt kritisk til den markedsliberalistiske politikken som Verdensbanken og det internasjonale pengefondet har påtvunget utviklingslandene. I et debattinnspill til ForUMs hjemmesider peker han på Riodokumentenes syn på økonomisk vekst og markedskreftenes rolle. Sjøl om disse dokumentene ikke sier mye om markedskreftenes rolle, ligger det som et grunnleggende premiss at økonomisk vekst og større frislipp av markedskreftene i alle land og mellom landene er den riktige og eneste veien å gå, og han siterer fra Agenda 21, kapittel 7: «Virksomheten til markedskreftene kan bli en sterk alliert i å sørge for insentiver for forandring. ... Det som er nødvendig, er inter-

nasjonale anstrengelser for å undersøke og gjøre mer effektiv bruk av økonomiske og markedsorienterte tilnærminger.»

I dette perspektivet vil jeg peke på at krig er en annen årsak til fattigdom og er i mange tilfeller et resultat av markedsliberalismen. Den kan knyttes til kampen om ressursene hvor markedet har fritt spillerom. For eksempel pågår det i dag en tredje verdenskrig i Afrika. Lokale og indre konflikter i et land støttes opp av andre land på dette kontinentet. Går en til kilden til konfliktene, dreier det seg om kampen om ressursene, ressurser som kunne ha kommet folk flest til gode og gitt Afrika en mulighet for en bærekraftig utvikling, og hvor fattigdom kunne ha vært utryddet. Jeg bruker eksemplet Afrika fordi det med all tydelighet viser at skjev fordeling av ressurser kan føre til krig.

I Angola som har store rikdommer av olje og diamanter, har det vært nesten kontinuerlig krig siden frigjøringen i 1975. Sjøl

om det er en intern strid, er det allikevel krefter utenfor landet som har interesse av at denne krigen ikke får ende. Det er våpenselgerne. Det er kjøperne av ressursene. Og det er medprodusentene, som for eksempel Norge som har investert i oljeproduksjon sammen med en rekke andre oljeproduserende nasjoner.

I en kronikk i Aftenposten (12. januar 2001) skriver bistandsminister Anne Kristin Sydnes at det er viktig å fokusere på de underliggende årsaker til konflikt og krig, som fattigdom og underutvikling, ulikhet og undertrykkelse. Hun er slått av hvor mye ressurser som nå går med til å dempe uheldige ringvirkninger av konfliktene i mange av de afrikanske landene. Midler som helt klart går ut over arbeidet for økonomisk og sosial utvikling. Om hun hadde eksterne medvirkere i krigføringen i tankene når hun skrev dette, er vel lite trolig. □

Tidene

At alt forandrer seg - fort eller sakte - er det eneste vi kan være sikre på her i verden. Underlig da, at vi klamrer oss sånn til kjente ting: En utsikt, en kniv som var god å ha i hånden, en sliten sofa. Kanskje det er derfor vi klamrer - nettopp fordi alt er i forandring og vi gjerne vile holde det fast, så noe i alle fall står stille.

Mens det at *motene* skifter, er mer muntert. I alle fall så lenge man er ung og svever i lykkelig uvitenhet om at vide buksebein faktisk har vært på moten før. Da buksebeina videt seg mer og mer ut i 70-åra, hentet min mor fram albumet der hun og far var på (sin eneste) Europareise. Og der, foran Notre Dame de Paris, sto de ganske riktig, mor iført digre, vide langbukser, liten bluse over og håndveske under armen. Det var i 1938. Når man sjøl er blitt eldre og kjenner igjen ting som gammelt nytt, er det ikke så gøy lenger. Ikke har man lyst eller råd til å skifte ut det man har, heller, så moten må gjerne ta på stedet hvil, for min del. Nå for tida.

En amatørfilosofisk innledning til de følgende: temaer. Saker, er også i stadig forandring. Jeg husker svært godt dagen og timen da det plutselig gikk opp for meg at kvinnesaken rett og slett var

gått av moten. Jeg ble veldig paff, for å si det mildt. Jeg trodde ikke *saker* kunne bli umoderne. Så man nøyere etter, var det selvsagt ikke helt slik. Alle flåtefølgerne, jentene som hadde syntes det var kult å være "kvinneforkjemper", akkurat som det var kult å ha langt hår og snekkerbukser - det ble borte. Det var kanskje ikke så farlig, men man merket det jo, på økt arbeidsbyrde og glissenheten mellom stolene på møter. Verre var det at kvinnesaken ble borte i nyhetsbildet, den var rett og slett *ute*. Det er en del år siden nå, og jammen er den ikke i ferd med å komme tilbake igjen, kvinnesaken, både i avisspaltene og som tema ellers.

Og så er det denne freden, da. Den gikk *helt* av moten. Det har den for så vidt gjort flere ganger før - mest merkbart i 1939 - men i mitt politiske liv kom den veldig på mote på 60-tallet. Da var annenhver gutt man kjente pasifist og militærnekter, og man ville ha vært det sjøl, om man ikke tilfeldigvis var født som jente. Vietnamkrigen, oberstkuppet i Hellas og seinere demokratiets fall i Chile, var slikt som bestyrket min generasjon i overbevisningen om at *krig* rett og slett var noe som måtte utryddes, endelig og for alltid. De store fred-og nedrustningsmarsjene var pant på dette.

Så kom de første fjernsynsbildene innpå tjue år etter, de vi trodde vi aldri skulle se igjen:

Først vestlig bomberegner over Baghdad, så noen år etter: Kvinner, gamle og unge, snub-lende fram over ujevn stubbmark, iført underlig gammel-modige ullkåper, med skaut på hodet og barn ved hånden. Da var krigen brudt løs også inne i Europa for tredje gang på et århundre. Og vi som var blitt fortalt at skrekken for å utløse en verdensomspennende atomkrig (den såkalte terrorbalansen) var nok, de "gammel-dagse" og vanlige våpnene ville aldri mer bli brukt - vi så at det ikke var sant. Her var panserkjøretøyer, kanoner, raketter fra land og raketter fra luft. Og Norge støttet det hele, gjennom vår regjering, og vår kristne statsminister.

Sånn gikk det med det. Og i Israel har flere og flere av nybyggerne på Vestbredden en upåklagelig New York-slang på amerikansken sin når de skriker ut sine forbannelser over pa-lestinerne, nøye filmet av TV-teamene fra om-verdenen. Makes you think, som man sier på amerikansk, God's Own Country, der enda en gudfryktig mann er kommet på presidentstolen. Han som nå ruster opp stormakta USA som aldri før.

Hvor ble det av freden? Verdensfreden?

Da vi var små, og røyk opp i høyrøstete krangler, kom mor fykende rundt hjørnet og skjelte oss ut: - Skam dere! Søsken, og så bli uvenner på den måten! Ikke rart det blir krig når

Skifter

Tekst og tegning Kjersti Scheen

ikke en gang *dere* kan la være å slåss!

Jeg gjennomskuet ikke den før jeg ble voksen.

Krig har lite eller ingenting med menneskets medfødte og naturlige selvhevdelsestrang å gjøre. Det kan sette i sving slike *følelser*, det er så. Men det er altså derfor vi har lover og internasjonale avtaler, det er derfor vi strever for å holde demokratiene i hevd, og framfor alt: At godene ikke bare has av de få.

Så ikke ur-naturen i oss skal styre.

Dette var så sjølsagt i 1945.

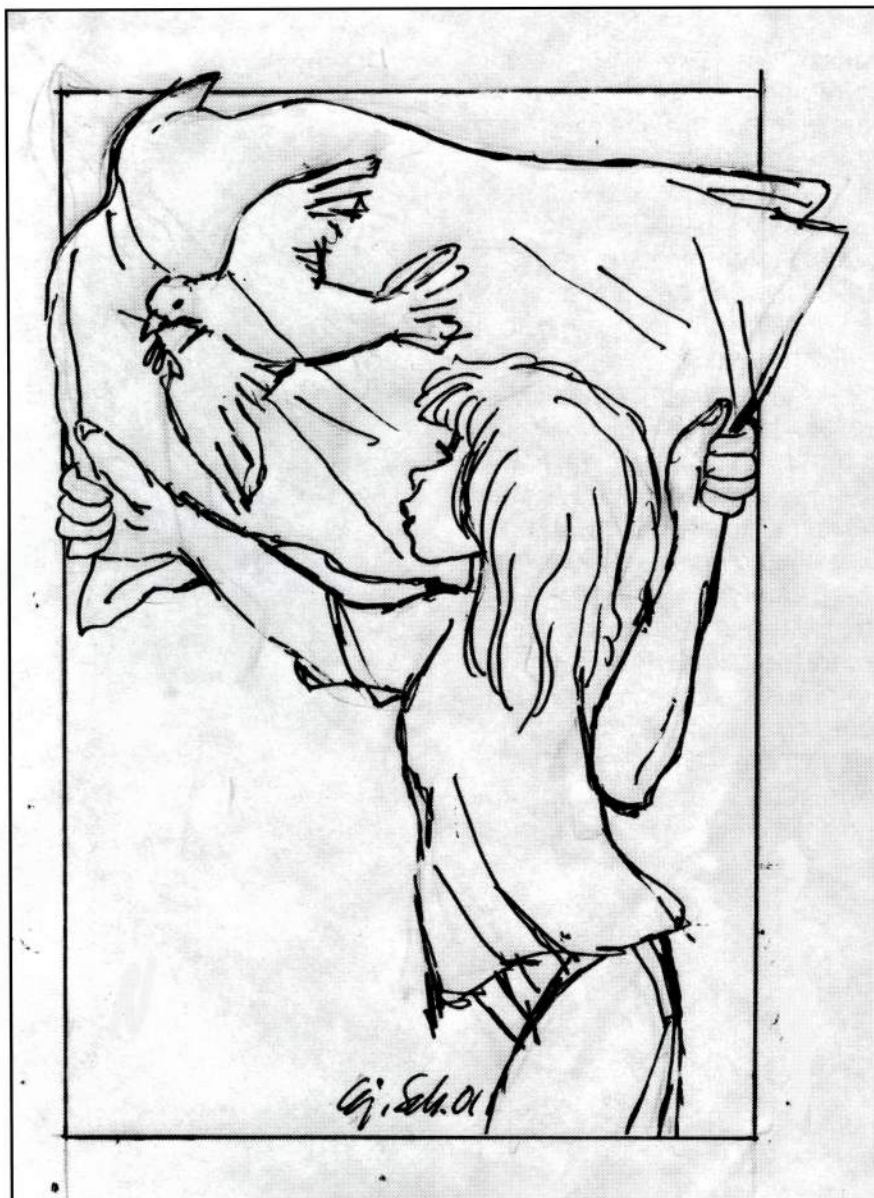
Det var grunnlaget i mange år framover for politiske partier og tverrpolitiske organisasjoner verden over, som det hadde vært det da Første verdenskrig var slutt i 1918. Spør ungdommen i dag om hva de mener om fredssak, og de ser på hverandre og trekker på skuldrene: Enten blåser de i det, og lever for dagen i dag, eller så bekymrer de seg såpass kraftig og er så redde for morgendagen for seg sjøl og sine eventuelle barn at de ikke orker å ta det opp. De har vokst opp med så mange kriger flimrende over tv-skjermen. Hvordan skal de kunne tro på at fred er noe det går an å skape?

Så ser vi ungdommen sjøl på skjermen i sommer. Bortsett fra noen få profesjonelle bråkmakere, er det fredsforkjempere som løper nedover gatene, forfulgt av opprørspoliti med tåregass,

skarpe skudd og hunder. De unge har innsett at freden bare kan skapes gjennom politiske handlinger: Kamp mot den stadig aksellererende internasjonale pengemakta. Mange ungdommer jeg har snakket med det siste halvåret, ser med håp på det som skjer i og rundt Attac og vil gjerne være med.

La oss for vår del håpe at de profesjonelle bråkmakerne på den ene siden, og de altfor klamme håndspåleggelsene fra allerede kompromitterte politikere på den andre siden ikke ødelegger dette håpet.

□

Som tidligere fortalt måtte , på grunn av situasjonen i Midtøsten, WILPF-kongressen utsettes. Istedet ble det holdt et IEC-møte i Geneve.

I forkant av dette møte ble det holdt et seminar om Midtøsten og minoritetsbefolkninger. Her kommer en beskrivelse av den del av seminaret som handlet om Midtøsten.

Midt- WILPF legger vekt på de økonomiske

Av Liss Schanke

Seminaret ble holdt i dagene 28.-29.juli 2001. Seminaret samlet rundt 100 deltakere og la hovedvekten på å beskrive og analysere årsakene til konflikten i Midtøsten – og derved grunnlaget for en varig fred.

Deltakerne var enstemmig i sin konklusjon: at reell fred i Midtøsten måtte bygge på en rettferdig løsning på konflikten mellom Israel og Palestina. De Forente Nasjoner avgjorde i 1947 delingen av landet Palestina og at opprettelsen av to uavhengige stater var den mest rimelige løsningen – og en fred må bygge på dette grunnlaget. Våpenhvilen i 1949 dro grensene mellom de to landene, og denne såkalte »grønne linjen» eller »4. juni 1967» linjen må aksepteres som den prinsipielle grensen mellom de to landene. Dette innebærer at Israel må gi avkall på de landområdene som landet okkuperte i 1967 og foreta en formell anerkjennelse av staten Palestina med Jerusalem som hovedstad, samtidig som forhandlinger mellom de to statene må ta for seg alle andre uløste saker mellom dem.

Østen

årsakene til Midtøsten-konflikten

Det er ingen tvil om at fredsanstrengelsene i flere tiår var hemmet av de vanskelighetene den arabiske siden hadde med å akseptere det enorme offeret det innebar for Palestina at Israel ble tildelt mer enn to tredjedeler av det palestinske landområdet. De siste to ti-årene har imidlertid forholdene ligget til rette for å implementere den avtalte delingen. Denne delingen er i overensstemmelse med internasjonal lov, og det internasjonale samfunn bør derfor bidra til å i verksette denne løsningen, som den eneste som kan sikre begge parter varige interesser og derved varig fred. Begge sider har alt å vinne på denne løsningen.

Seminalet gjentok de tidligere resolusjonene og uttalelsene fra IKFF når det gjaldt konflikten mellom Palestina og Israel og ba om øyeblikkelig slutt på Israels statlige terrorisme overfor palestinerne, fordømte Israels gruopprekkende handlinger, bruk av militære styrker mot det palestinske folk – inkludert mot barn – og den israelske

politikken med mord og kollektive avstraffelser – alle sammen forbrytelser mot menneskeheten.

Seminalet oppfordret til umiddelbar beskyttelse for det palestinske folk under FNs ledelse.

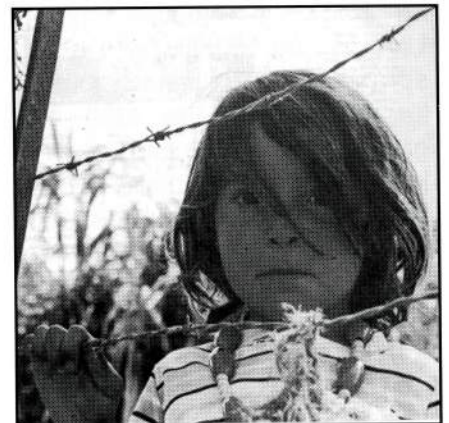
Seminalet fordømte reservasjonsløst Israels fortsatte okkupasjon av Vest bredden og Gaza, bombingene av palestinske institusjoner, ødeleggelsen av bolighus, jordbruksområder og vannanlegg som basis fra Palestinernes motstand mot Israels brutale okkupasjon.

Seminalet la vekt på de rent materielle og økonomiske årsakene til den langvarige konflikten og hevdet at den israelske regjeringens reelle motiver for å opprettholde okkupasjonen av palestinsk territorium ikke først og fremst hviler på Israels behov for sikkerhet, men på landets ønske om å ha kontroll over viktige ressurser:

- oljeressursene i regionen
- ferskvannskildene innenfor palestinske landområder

- den ufaglærte og billige arbeidskraften
- landområder som dumpingsplasser for israelsk industriavfall
- palestinske jordbruksområder hvor israelske nybyggere kan oppnå høy levestandard, mens palestinerne mister dyrket land og drives inn til overfylte byer og gettoer.

Den Israelske regjeringens politikk er kortsiktig; Israel har mye mer å vinne enn å tape på å følge FNs vedtak.

Norske FN-soldater i

Inferno

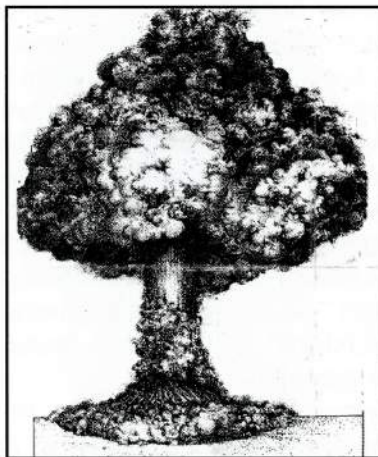
av Ingeborg Eliassen

Doha-leiren, om formiddagen 11. juli 1991: Med en bunke "Saddam-penger" de skulle gi som souvenir til en amerikansk tannlege, satt løytnant Reidar Storvik og tannlege Lars-Ulvestad på et kontor i 912 MASH - det amerikanske feltsykehuset.

Industriområdet Doha lå utenfor Kuwait-City-huset i FN-hovedkvarteret og var forlegning for amerikanske og britiske tropper. Dit la også de norske soldatene i FN-styrken i Irak ofte veien. Ikke minst fordi amerikanerne hadde trekkplaster som Pizza Hut og Baskin Robbins Ice Cream. Plutselig hørte Ulvestad og Storvik et kraftig smell. Hele bygningen ristet. Vi skjønte at noe var fryktelig galt og rømte ut. Det smatret i håndvåpen, fra britisk side hørte vi de ropte "brann!" Vi tenkte bare på å komme oss i sikkerhet, sier Reidar Storvik, som i dag er major i Forsvarskommando Nord-Norge. Mellom dumpe drønn og haglende splinter sprang Ulvestad og Storvik for livet. Vi sprang fra ting til ting som vi kastet oss bak og kom oss gradvis forbi Pizza Hut og inn i kjelleren i FN-administrasjonen. Der var stemningen laber. Noen gråt. Det var som å være tilstede i en film, sier Lars Ulvestad fra Lillehammer.

Rein panikk

Andre steder på leirområdet opplevde legen Morten Andersen, sykepleieren Anne Blæstervold og kokken Helge Mjelstad det samme. I 15-20 minutter var det masse eksplosjoner og en voldsom røykutvikling. Amerikanerne løp til alle kanter i rein panikk sier Andersen, som i dag er overlege ved Hedmark sentralsjukehus. Trønderne Blæstervold og Mjelstad gikk først mot strømmen av flyktende soldater. Vi var på vei inn til FN-kontoret for å

hente noen feriebilletter. På vei inn så vi en kjempediger soppformet røyksky. Så begynte det å smelle, og så kom folk springende mot oss, på vei ut av området. Vi fortsatte innover, mot strømmen, men så sprang flere glassruter, og Helge reiv tak i meg og kastet oss ned på golvet. Det smalt lenge. Så begynte det å komme sårete fra den amerikanske siden, noen på bære, andre på egne bein, sier Blæstervold, som var med og ga disse førstehjelp.

Ingen ble drept i brannene og eksplosjonene, ifølge amerikanske myndigheter. Men 49 amerikanere og fire briter ble skadd, to alvorlig.

Nordmennene fikk lite informasjon.

Hele greia ble lagt lokk på, sier Morten Andersen. Men jeg er sikker på at mye skadelig gikk i været den dagen. Det bekrefter en offisiell rapport fra det amerikanske forsvarsdepartementet i 1998, gjengitt i den Pentagon-kritiske rapporten "Don't look, don't find" fra Dan Fahey i The Military Toxics Project: "Hundrevis av..... soldater kan ha blitt kortvarig utsatt for røyk fra brennende uran-ammunisjon som var lagret i stridsvogner og containere. Det er sannsynlig at noen uran-partikler ble ført med røyken som drev over soldatene som hadde evakuert til den sørlige enden av basen". Eksplosjonene i Doha rystet leiren i rundt seks timer mens brannen spredte seg på området. Til slutt var 102 kjøretøyer skadd eller ødelagt, og flere enn 24 bygninger. Ammunisjon for antakelig 14 millioner dollar var skadd eller ødelagt, blant annet 660 runder med uran-ammunisjon, ifølge den offisielle rapporten fra Office of the Special Assistant for Gulf War Illnesses.

Ikke før neste formiddag var brannen slukket. I løpet av den tiden ble ingen av soldatene informert om faren ved brennende utarmet uran eller

bedt om å ta på seg verne-
utstyr, ifølge Dan Fahey.

Tor Munkelien, som var sjef for
den norske sanitetstroppen i
FN-styrken Unikom, sier han
ble informert om hendelsen i
FN-hovedkvarteret like etter.

Ble dere varslet om helse- faren?

Vi fikk bare vite at et ammu-
nisjonslager var sprengt og
tenkte ikke over at det kunne
være spesiell helsefare knyttet
til dette. På den tiden visste vi
vel ikke hva utarmet uran var.

Ville du ha gjort ting annerledes hvis du hadde visst det du vet nå?

Vi hadde nok evakuert på en
annen måte og satt ut
måleposter uten at vi kan vite
om det ville ha resultert i noe,
sier Munkelien. Etter at
brannen var slukket, ble
amerikanske soldater satt til å
feie området med hver sin
langkost. I forsvarsdeparte-
mentets rapport heter det at
disse soldatene kan ha fått i
seg gjenværende partikler av
utarmet uran som ble virvlet
opp under kostingen.

Ingen av de amerikanske
veteranene fra Doha ble tilbudt
medisinsk oppfølging før 1998,
skriver Fahey. Det ble heller
ikke de fem nordmennene. Tre
av dem sier i dag at helsen
deres har endret seg etter
tjenesten i området uten at de
tør påstå at det skyldes
oppdraget i Golfen. 42 år gamle
Anne Blæstervold har
tiltakende hodepine og føler at
korttidshukom-melsen er
svakket. Reidar Storvik, som er
41 år, har vært utbrent i en
periode og har gått med eksem
på fingrene siden et par år etter
oppdraget. 45-årige Morten
Andersen har vært plaget av
løs mage i alle år siden han var
i området. Han er skuffet over
Forsvaret. For tre år siden tok
jeg kontakt med sjefen for min

avdeling i Irak etter å ha sett
flere tv-dokumentarer om
Golfsykdommer. Han lovet å
komme tilbake til meg. Jeg
hørte aldri noe mer, sier Ander-
sen.

*Artikkelen har stått i Stavanger
Aftenblad og er lastet ned fra
internett.*

□

Sidsels plukk

Vi plukker fra bladet for 30 år siden (september og desember 1971) her kan vi se at redaktør og redaksjonskomite er den samme som i juninummet 1971.

En er ennå ikke ferdig med Gunnar Jahns minne . Han døde i begynnelsen av året, og mange minneord ble skrevet i ærbødighet for et rikt utrustet menneske som brukte sin ånd, sitt overskudd, sine kunnskaper og sin fantasi i menneskehetens tjeneste på så mange områder.

Vår »formor« Marie Lous Mohr har i dette aktuelle nummeret av *fred og frihet* en lang artikkel om Jahn, hvor hun fokuserer på hans arbeid i Den Norske Nobelkomite fra 1937 til 1966, hvorav de siste 25 år som formann, og peker på at det var gjennom sin kone, IKFFs mangeårige formann, Martha Larsen Jahn, han etterhånden fikk sterk forståelse for fredssakens betydning. Marie Lous Mohr avslutter sin minneartikkel slik: «– gjennom sitt mangeårige virke i Nobelkomiteen har han med mot og styrke staket ut en vei som vi håper vil bli fulgt av nåværende og fremtidige Nobelkomiteer.»

Et langt referat fra IKFFs landsmøte 2. Og 3. Oktober 1971 er å lese i desembernummeret sammen med 2 brev til regjeringen hvor en blant annet sier at regionalt samarbeid «bør eventuelt skje innenfor rammen av de globale FN-organer», og at en innstendig må be om at Norge «under inneværende generalforsamling i De forente nasjoner går inn for at den planlagte naturvernkonferansen må få på sin dagsorden spørsmål om skadevirkning av aktivitet, også ved fredelig bruk av atomkraft».

Årsberetningene fra landsstyret og Osloavdelingen viser at det foregikk en betydelig virksomhet både innad i kvinneligaen og ellers. I løpet av året 1970-71 foregikk det drøftelser som resulterte i uttalelser til regjeringen. Uttalelsene dreide seg om:

1. Krav om fortgang i arbeidet med forberedelser til en all-europeisk konferanse om sikkerhet og samarbeid.
2. Etniske minoriteters forhold i vårt land
3. FNs sikkerhetsråd som ramme for regelmessige, uformelle møter mellom ministrene.
4. FNs charter artikkel 33 og
5. U-land og forurensning.

Som vi ser »ting tar tid« (TTT). Det er ikke bare nye ting vi driver med i dag.

Fra »Rapport fra konferansen om høyere utdanning for fred i Tromsø 4.-6. Mai 2000« plukker vi en aktuell, kort og optimistisk uttalelse gitt av Gandhi for mange år siden:

Først overser vi deg	så bekjemper vi deg
så ler vi av deg	så vinner du.

MARIA MARIA

Geriljakvinnerens vei til bake i Colombia

Å begynne et vanlig liv etter å ha vært kvinnelig geriljasoldat, er ingen lett vei å gå. Den bolivianske organisasjonen Maria Maria hjelper geriljamedlemmer, flyktninger og kvinner som har vært utsatt for politisk vold med å vende tilbake til »det normale livet». Målet er å finne forebyggende tiltak for å forhindre vold og trakassering.

Adriana Sossa er jurist og konsulent i Stavanger kommune. Hun er tidligere geriljasoldat og forteller om dette som flyktingekvinne i Norge.

Folk flest vet ikke at det fantes opp til 55% kvinner i geriljaen. Etter krigen har det vært veldig vanskelig for disse kvinnene å vende tilbake til et vanlig liv. Deres medsøstre har i mellomtiden levet et liv med de vanlige rollene mellom kvinner og menn, mens geriljakvinnene har levet som kamerater blant menn, og de

Ariana Sossa

blir sett på som litt »suspekta». Det er ikke lett for dem å gå tilbake til den svært patriarkalske mentaliteten. Det er som å gå over en felleferdig bro, sier Adriana Sossa. Ved fredsslutningene ble det ikke tatt noe hensyn til dette problemet. Det har ført til at mange tidligere geriljakvinner prøver å skjule at de har vært med., de har en følelse av å være forlatt etter å ha levd i et fellesskap.

Det har blitt noen politiske endringer til det bedre, men ikke kulturelle endringer. Organisasjonen Maria Maria prøver å få dem til å tre frem som tidligere geriljakrigere, hvis de våger det, og å vise at de er stolte av sin bakgrunn. Vi håper at dette vil gjøre at de får det lettere og at de dermed er med på å endre det altfor patriarkalske kultursynet. Det er tegn som tyder på at mange har fått krefter til å reise seg og ta sin plass i tilværelsen.

Med i diskusjonen var også Maria Eugenia Vasquez, prosjektansvarlig for Maria Maria, antropolog og forfatter fra Colombia, og Jone Schanche Olsen, psykiater ved Rogaland psykiatriske sykehus, og man kom inn på at også flyktingekvinner i Norge opplever at det er vanskelig å tilpasse seg et nytt liv i et fremmed land.

□

Nytt fra FN

Informasjonen er hentet fra *Globus*, FN Sambandets nyhetsmagasin - <http://www.fn-sambandet.no/globus/nyhetsmagasin.html>

Skudd i mørket

FNs første forsøk på å enes om konkrete tiltak for å få bukt med illegalt salg av håndvåpen ble akkurat så lite vellykket som pessimistene hadde ventet på forhånd. Selv over tusen drap daglig som følge av slike våpen, er ikke nok til å myke

opp den amerikanske delegasjonen, som fikk gjennom bortimot alle sine krav. En simpel trøst er at de 189 landene som deltok i konferansen mot håndvåpen i New York i juli i år, ble enige om en vag handlingsplan.

Årlig drepes en halv million mennesker av såkalte lette håndvåpen. 550 millioner håndvåpen i verden dreper hvert år like mange mennesker som Oslos befolkning. Men USA satte foten ned og sa rett ut at de ikke ville støtte en internasjonal avtale som skal begrense flommen av håndvåpen.

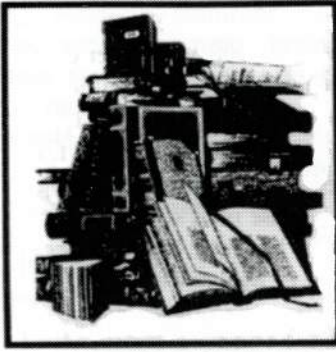
□

IKFF

vil også i år protestere mot USAs militære opprustning av verdensrommet den 13.oktober som er den internasjonale dagen for dette. Flere WILPF seksjoner og avdelinger støtter opp om initiativet til «Global Network Against Weapons and Nuclear Power in Space».

Nettverket har e-post: <http://www.space4peace.org> og Bruce Gagnon leder nettverkets arbeid.

Planleggingen av IKFFs markering har begynt, men er ikke klar når dette nummer av *fred og frihet* går i trykken. Interresterte bes kontakte IKFF-kontoret eller Edel Havin Beukes (beukes@online.no).

BOK ANMELDELSER

Slik drepes et menneske innenfra.
Randi Aas:

"Mellom frontene". Johanne Reutz, pioner og yrkeskvinne i norsk arbeiderbevegelse.

Pax Forlag a/s

Johanne Reutz's (1896-1989) fagpolitiske, kvinnepolitiske og fredspolitiske liv faller i to skarpt atskilte epoker. Fra 1925 til 1942 var hun aktiv i fagbevegelsen og i Arbeiderpartiet. Etter krigen omsatte hun sitt sterke antimilitaristiske engasjement i nasjonalt og internasjonalt fredsarbeid. "Mellom frontene" konsentrerer seg om den første fasen, i årene som ansatt i LO og politisk og faglig tillitsvalgt i Arbeiderpartiet.

Etter to år på kvekercolleget Woodbrooke i England kom hun hjem som kristen, sosialist og antimilitarist. I 1925 fikk hun stilling ved LOs nyopprettede kontor som eneste ansatte. Hun bygget opp kontoret, utarbeidet prisindekser, statistiske tabeller og månedlige konjunkturoversikter til bruk ved lønnsforhandlingene. Men arbeidsforholdene var kummerlige. Hun måtte dele kontor med flere av partiets koryfæer. LO - ledelsen hadde dessuten liten forståelse for betydningen av arbeidet hennes. Søknadene om bedre kontorplass, plass til arkiv og lignende samt kontorhjelp, ble gjentatte ganger ignorert. Sansen for kvinner med høyere utdanning, klartseende og selvstendige, med analytisk evne og lysende forstand som Johanne Reutz, slike kvinner var ikke populære i det mannsdominerte miljøet i arbeiderbevegelsen i mellomkrigstiden.

I 1920-årene var arbeiderbevegelsen splittet i tre partier. Norges kommunistiske parti,

Arbeiderpartiet og Norges Sosialdemokratiske Arbeiderparti. Splittelsen og knivingen om oppslutning, makt og posisjoner førte til intriger, sladder og fiendskap. Det var altså ikke noe søndags-skolemiljø Johanne arbeidet i.

En av dem som trakk veksler på hennes kunnskaper og faglige innsikt var Haakon Lie, den samme Haakon Lie som under og etter krigen bidro til å isolere henne og bryte ned hennes selvbilde.

Johanne arbeidet ustanselig, søndag som hverdag, og i alle ferier og på fridager. Våren 1928, etter et års studium, tok hun eksamen i sosialøkonomi. Den økonomiske krisen i mellomkrigstiden skrek etter løsninger. I 1932 holdt hun et foredrag i Tønsberg. Det ble trykt i sin helhet i Vestfold Arbeiderblad. Dagen etter kom Oscar Torp til henne og bad henne delta i en gruppe som skulle lage en kriseplan til Stortinget fra LO og Arbeiderpartiet: Det arbeidende folks krisekrav". Hun skrev den politiske innledningen og kapitlet om arbeidsløsheten. Torp selv hentet manuskriptet hennes som gikk rett i trykken. Det ble utgitt i Torps navn. Men han var ikke den eneste som anonymiserte henne. Alfred Madsen hadde tidligere utgitt hennes publikasjoner under sitt navn og tatt æren for det. Johannes bidrag til partiets vellykkede krisepolitikk i 30 - årene var betydelig, men hennes navn

ble ikke nevnt. Ole Colbjørsen fikk æren for kriseplanene, selv om kriseplanen av 1932 ble utarbeidet før han kom med. Usynliggjøring var en av hersketeknikkene. I striden om gifte kvinners rett til lønnet arbeid markerte Johanne radikale kvinnepolitiske krav. De mannlige augurene oppfattet henne som brysom.

For å bli kvitt henne ble hun sendt som rådgiver til LO konferansen i Geneve i 1938. I 1935 ble hun medlem av den norske delegasjonen til Folkeforbundet. Da krigen kom, var hun den mest sentrale kvinnen i den norske arbeiderbevegelsen. Fra 1936 satt hun i partiets sentralstyre, i 1939 ble hun leder for Arbeiderpartiets kvinnesekretariat, og året etter leder for LOs kvinneutvalg.

Etter krigen ble hun suspendert fra alle sine verv. «Mye tyder på at Johanne Reutz ble utsatt for vilkårligheten i det interne oppgjøret i arbeiderbevegelsen etter krigen,» skriver historikeren Tore Pryser i en artikkel om henne. Eller kanskje ikke så helt tilfeldig? Under krigen ble det satt i gang rykter fra London om at hun var stripete og sladder som hun ikke kunne revaske seg for. I et notat om det statistiske kontoret som Konrad Nordahl skrev i London under krigen, sier han rett ut at Johanne var uønsket som leder. Derfor var det oppportunt for «the big bosses» å stemple henne som uønsket og en sikkerhetsrisiko. Det illegale «Fri fagbevegelse» bidro til å spre de falske ryktene. Etter krigen ble hun satt under granskning for unasjonalt holdning, men ble frifunnet. Da hun før krigen tilbød seg å trekke seg som leder av kvinnesekretariatet,

svarte Torp : «Du er gal og skal drepes innenfra.» Etter krigen var hun utstøtt og partiløs og med ulivssår. Hun ble erstattet av Aase Lionæs som samarbeidet bedre med partile-delsen. I 1952 ble hun tilbudt å gjeninntre i sine verv, men takket nei.

Johannes liv etter krigen er bare summarisk gjenfortalt. Da viet hun seg til fredsarbeid og nedla et stort arbeid i «Inter-nasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet» og ble æresmedlem i den norske seksjonen. For sin innsats i fredsbevegelsen generelt ble hun tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull i 1981. I selvbiografien «For likeverd og fred» (1983) forteller hun om hele livsløpet, også årene etter krigen. Vi, som ble hennes venner, er Randi Aas og Pax Forlag takknemlige for boken.

Elise Hübert

En veiviser

Eva Nordland:

Skrutt på en vei

Gyldendal Norsk Forlag 2000

Med sin nye bok »Skrutt på en vei« håper Eva Nordland å få sine lesere med på det møysommelige arbeide med å få til en systemforandring. Hun skriver om sin bekymring for utviklingen i dagens samfunn: mobbing, vold, narkotika, allmenn misnøye og liten politisk bevissthet. Mange av oss deler den bekymringen.

Systemforandring

Det er ikke så enkelt å få til en forandring. I denne boken prøver Eva Nordland å vise at vi mennesker ikke bare er enkeltindivider, men at vi gjensidig påvirkerhverandre. Hun påviser hvordan vi alle, hver fra vårt ståsted kan være med på å få til en forandring

Hun skriver om en lykkelig oppvekst. Pedagogikk ble hennes hovedoppgave i livet, og ved siden av foreldre og lærere en kilde til berikelse. Gjennom et langt liv har hun samlet kunnskaper om barn og unge. Med solid pedagogisk og psykologisk bakgrunn, gjennom forskning og ikke minst gjennom alle de mennesker hun har møtt og lest om har hun samlet sin kunnskap. Mange av dem som

betø noe for henne, Ellen Key, Leo Tolstoy, Gandhi, Nelson Mandela og andre har hun viet egne kapitler i boken, og ikke minst ble hennes mann Odd Nordland en kampfelle.

I 1998 la Nobels fredsprisvinnere fram forslag for FN's generalforsamling om at det bør bli et tiår for fredskultur.

I Paris ble det sommeren 2000, i UNESCO's regi holdt en verdenskonferanse, organisert av «Lærere for fred». Denne konferansen satte skolen i sentrum for fredskultur. Eva Nordland trekker linjene videre.

I det siste kapitlet viser hun oss hva som kan gjøres med skolen. Hun beskriver den skolen vi har som et system som ikke tar sitt eget mål på alvor. Systemet forteller at noen «fortjener» å få dårlige karakterer. På 1800-tallet var det noen som «fortjente» å settes i gapestokk. I dag er det i skolen taperen blir gjort narr av.

I praksis betyr dette å legge til rette for egoisme og misunnelse, og det motvirker dens eget mål som jo er å gjøre elevene til gagns mennesker. For store grupper elever er skolegangen ydmykende. Noen i systemet forteller at du er dum,dum.dum. Hadde skolen vært tilpasset den enkelte elev kunne alle ha følt seg vellykket.

Eva Nordland viser eksempel på skoler der rangering ikke anvendes. Vurderingen er basert på kontakt, forventning og tilbakemelding. (Ingen kan vite hvor langt man kan nå) Gjør en noe dumt, mobber, sluntrer unna eller lignende, er det alltid noen som gri-per inn med fasthet og vennlighet. Fredskultur må skapes i nærmiljøet, i hjemmet og på skolen.

Det er ikke universitetet som forlanger karakterer i skolen. I uttalelser derfra klages det over at elevene ikke er selvstendige nok, og mangler evner til samarbeid. I næringslivet brukes intervjuer.

Eva Nordland foreslår at kriterier for kompetanse bør være en liste over ferdigheter i regi av skolen eller arbeidsplassen, om deltakelse i forskjellige organisasjoner osv. Dette fordi vaner, ferdigheter og holdninger bare oppnås gjennom deltakelse. □

Om fornuften opererer på egen hånd uten å koble inn følelser, eller om vi reagerer med følelser uten å forstå, kan vi komme til å gjøre fatale feil. Har vi råd til det?

Kerstin Bugge, spesialpedagog

Film:

ALDRI MER GAMMEL; GLEMT OG BEGRAVET !

"L'amour fou" var slagordet til surrealistene i Paris i mellomkrigstiden. Noen surrealistere ble berømte, for eksempel Max Ernst og Salvador Dali.

Krigen splittet opp kunstnergruppen som markerte seg mot nazismen og krig.

Blant mennene var det sterke, ambisiøse og opprørske kvinner.

Leonora Carrington, 85 år har vært utøvende kunstner, menneskerettsforkjemper og kvinneaktivist hele sitt liv. I den grad man har hørt om henne, er det som kjæresten til Max Ernst. Et forhold som varte i tre år -fra hun var 20 år!

Hun er den eneste av surrealistene som fremdeles er i live. Vi møter henne i filmen "Ung, vakker og Begavet" som går på en av Oslo kinoene fra 12. oktober. Filmen er laget av en våre medlemmer Anne Kjersti Bjørn.

Gå og se den. Du vil opplagt få en følelse av: Aldri mer gammel, glemt og begravet.

Ung vakker og begavet har mottatt Publikumsprisen på Nordisk Panorama, 2000, hederlig omtale fra det internasjonale Filmklubbforbund i Krakow, juni 2001 og hederlig omtale fra Dolbyjuryen, Den norske Kortfilmfestivalen juni 2001. □

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgaten 11 - 5 etg, 0155 Oslo
Konto nr. 0531.5027057
e-post: ikff@online.no

Tlf. 23 01 03 40/00 fax 23 01 03 01
Telefontid: Mandag, tirsdag, onsdag og
torsdag kl. 10-13.00
Kontoransvarlig Sidsel Andersen

Landsledere: Kari Løchen,
Mari Holmboe Ruge
Adresse: IKFF-kontoret
Representant i det internasjonale
hovedstyret: Ellen Baalsrud
Adresse IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Zoia Grannes
Kalfarlien 4
5018 Bergen
Tlf. 55 31 27 20 (privat)
55 13 40 00 (jobb)

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A
1606 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad: Lise Natland
Bioddgt. 3
4878 Grimstad

Hamar / Hedmark: Grethe Nielsen
2310 Ottestad
Anna Sveberg Eggen
Orion 39
2315 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Nordland: Eva Braseth
Reinslettveien 41
8009 Bodø
Tlf. 75 58 13 19

Oslo og omegn:
Helga Syrrist
Tåseneveien 77
0873 Oslo
Tlf. 22 23 15 22
Turid Steen
Løkkeveien 9
0253 Oslo
Tlf. 22 44 20 34

Romerike:
Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli

Roros: Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67

Stavanger: Kari Földøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Kjersti Knutsen
Nedreveien 24
4018 Stavanger

Troms:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Vestfold: Bjørg Berg
Mårveien 7
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update
adr. WILPF, 1 rue de Varembe
1211 Geneva
Switzerland
pris kr. 120.- per år
Bestilles ved IKFFs kontor i Oslo

- Bestillingskupong -

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem Abonnent på *fred og frihet*

Medlemmer kr. 200.- inkl. bladet

Abonnement på *fred og frihet*: kr. 180.-

Pensjonist/ungdom kr. 150.- inkl. bladet

Konto nr 0531.50.27057

Navn.....

Adresse.....

Postnr./sted.....

Tvang

Av Cecil Bødker

Du kan ikke tvinge dem
til at elske hinanden
og du kan ikke piske dem til å enes,
for de vil hate deg
I fællesskab,
så din søn
må læres at dræbe

Du kan ikke åbne deres øjne
med magt,
For de vil frykte deg,
og deres hjerter vil springe i flint,
Kun dine våbenløse hænder
Kan vise vejen
til fordragelighed

